یادداشت

استعفای وزیر نفت
پایان یک دوره یا آغاز چالش تازه؟

مهدی عرب‌صادق، کارشناس انرژی: وزیر نفت رفت؛ در میانه جنگی هفت‌ماهه، در آستانه زمستانی سخت، در شرایطی که صادرات نفت به صفر رسیده و صنایع یکی‌یکی چراغ‌ها را خاموش می‌کنند. این استعفا فقط یک تغییر مدیریتی نیست؛ نشانه رسیدن سیاست انرژی ایران به نقطه شکست است.

رسیدن صادرات نفت به صفر؟

چند هفته پیش وزیر خزانه‌داری آمریکا اعلام کرد در پی تداوم محاصره دریایی بنادر ایران، تهران در ماه سپتامبر هیچ نفتی را روی نفتکش‌ها بارگیری نکرده است. داده‌های ردیابی نفتکش‌ها که بلومبرگ جمع‌آوری کرده نیز همین را نشان می‌دهد؛ بارگیری نفت خام ایران در سپتامبر صفر بوده است. این یعنی چه؟ یعنی در شرایطی که نفت بالغ بر صد دلار معامله می‌شود، ایران نه‌تنها از این جهش قیمت سود نمی‌برد، بلکه با کاهش شدید درآمد ارزی و کمبود سوخت داخلی مواجه است. سیاست «اهرم تنگه» بدون استراتژی فراورده و درآمد، به هزینه اقتصادی داخلی تبدیل شده است. مدیران قبلی می‌گفتند فروش نفت در آب‌های دور ادامه دارد. حالا که وزیر نفت رفته، باید پرسید اگر صادرات واقعا به صفر رسیده، درآمد ارزی دولت از کجا تامین می‌شود؟ و اگر به صفر نرسیده، چرا داده‌های ردیابی کشتی‌ها خلاف آن را نشان می‌دهند؟ این تناقض، فقط یک مسئله آماری نیست؛ نشانه شکاف میان روایت رسمی و واقعیت اقتصادی است.

صنایع زیر فشار انرژی

کمبود گاز امسال ۱۳۰ میلیون مترمکعب بیشتر از سال قبل است. این یعنی صنایع انرژی‌بر مجبور به تعطیلی یا کاهش تولید می‌شوند و هزینه را نه‌فقط در کاهش تولید، بلکه در بیکاری، تورم و کاهش رقابت‌پذیری اقتصادی خواهند پرداخت. در حالی که ذخایر سوخت نیروگاه‌ها به بیش از ۳.۲ میلیارد لیتر نفت‌گاز رسیده، هشدارها درباره محدودیت گاز و برق در شمال کشور همچنان پابرجاست. این یعنی گلوگاه واقعی لزوما «حجم سوخت» نیست؛ شبکه فرسوده، توزیع ناکارآمد و قیمت‌گذاری نادرست، حلقه‌های مفقوده‌اند. تا زمانی که قیمت انرژی برای مصرف‌کننده نهایی به‌طور مصنوعی پایین نگه داشته شود، انگیزه‌ای برای بهینه‌سازی مصرف و سرمایه‌گذاری در فناوری‌های کم‌مصرف وجود نخواهد داشت. نتیجه؟ ناترازی فزاینده، قطع صنایع و فشار بر خانوارها.

بهره‌برداری به‌موقع از فرصت تنگه هرمز

از سوی دیگر به نظر می‌رسد که واقعیات بازار انرژی چندان ملاک عمل سیاست‌گذاران نبوده تا بر اساس آن در برنامه‌ها و رویکردهای خود بازنگری کنند. در حال حاضر مقامات ایرانی می‌گویند در حال کنترل کامل تنگه هرمز و کاهش تردد کشتی‌ها به حدود ۱۰ کشتی در روز هستند، اما داده‌های شرکت‌های ردیابی کشتی نشان می‌دهد جریان نفت از خلیج فارس به سطح پیش از جنگ نزدیک شده است. علت این تناقض هرچه باشد سیاست‌گذاران باید در عمل و در برنامه‌های خود واقعیات میدانی را ملاک قرار داده و بر مبنای آن برنامه‌ریزی کنند پیش از آنکه فرصت‌ها از دست بروند.

دیپلماسی انرژی در بن‌بست

نکته دیگر اینکه ایران مدعی است تنگه هرمز محور اصلی مذاکرات با آمریکا برای پایان جنگ است.

یادداشت کامل را در سایت شرق بخوانید

توافق دونالد ترامپ و ولادیمیر پوتین برای افزایش عرضه گازوئیل، قیمت سوخت را کاهشی می‌کند؟

هدیه انتخاباتی روسیه به آمریکا

شرق: دولت دونالد ترامپ در آستانه انتخابات میان‌دوره‌ای کنگره آمریکا زیر فشار قیمت انرژی و سوخت قرار دارد. او در آستانه این انتخابات از توافق با روسیه برای افزایش عرضه گازوئیل به بازار آمریکا خبر داد؛ خبری که کاخ کرملین هم آن را تایید کرد و البته موجی از انتقاد را به دنبال داشت. منتقدانی که معتقد بودند این اقدام روسیه نوعی هدیه انتخاباتی پوتین به ترامپ است و در ساعات اول اعلام آن توانست قیمت گازوئیل را کاهش دهد.

دولت ترامپ زیر فشار قیمت سوخت

جنگ آمریکا و اسرائیل علیه ایران قیمت گازوئیل را در بازار جهان به شدت صعودی کرد. بر اساس گزارش رویترز، قیمت هر گالن گازوئیل در آمریکا در حال حاضر حدود ۶.۲ دلار است که نسبت به پیش از جنگ در خاورمیانه، حدود ۷۰ درصد رشد داشته است. همچنین قیمت بنزین در جایگاه‌های سوخت ایالت متحده به‌طور میانگین حدود ۴۶ درصد گران‌تر از پیش از جنگ در خلیج فارس است. افزایش درخور توجه قیمت سوخت در آمریکا در شرایطی رخ می‌دهد که دولت ترامپ با پیامدهای اقتصادی جنگ با ایران و نگرانی‌ها درباره قیمت انرژی روبه‌رو بوده و این نگرانی کابینه او را زیر فشار گذاشته است. با این حال او مدام در سخنرانی‌های خود تاکید کرده که قیمت انرژی در مقابل خطر هسته‌ای‌شدن ایران بهای ناچیزی است و بهای سوخت و انرژی به‌زودی کاهش خواهد داشت. حالا اما دولت دونالد ترامپ به انتخابات میان‌دوره‌ای کنگره آمریکا هم نزدیک می‌شود؛ انتخاباتی که قرار است سوم نوامبر، برابر با ۱۲ آبان، برگزار شود. با این حال، طولانی‌شدن درگیری‌ها و تاثیر آن بر هزینه سوخت، نگرانی‌هایی را در میان بخشی از حامیان ترامپ و جمهوری‌خواهان ایجاد کرده است. در این میان، رئیس‌جمهوری آمریکا ناگهان اعلام کرد که با روسیه به توافق رسیده است محموله‌های بزرگ گازوئیل را به بازار جهان عرضه کنند. موضوعی که برخی آن را هدیه انتخاباتی ولادیمیر پوتین به دونالد ترامپ خواندند و البته پس از آن اوکراین هم اعلام کرد در صورت توقف حملات روسیه به زیرساخت‌های این کشور، اوکراین نیز دست از حمله به پالایشگاه‌های روسیه می‌کشد؛ هرچند ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهوری اوکراین، خشم و نارضایتی خود را از کاهش تحریم‌های روسیه مخفی نکرد.

توافق شبانه روسیه و آمریکا

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، شب جمعه از توافقی با روسیه خبر داد که بر مبنای آن، روسیه ۳۰۰ هزار تن گازوئیل برای آمریکا و بازار جهانی تأمین می‌کند.

دونالد ترامپ پس از گفت‌وگو با ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، در شبکه اجتماعی خود تروث‌سوشال اعلام کرد که با رئیس کرملین بر سر عرضه «فوری» بیش از ۳۰۰ هزار تن گازوئیل روسیه برای آمریکا و بازار جهانی به توافق رسیده است. بر اساس این توافق، قرار است در طول ماه نوامبر نیم میلیون تن دیگر گازوئیل روسیه و «بلافاصله پس از آن» هم یک میلیون تن دیگر عرضه شود. روسیه همچنین قصد دارد «بسته به وضعیت پالایشگاه‌های تولید گازوئیل خود»، ظرف مدت کوتاهی سه میلیون تن از این سوخت را عرضه کند. البته ترامپ بازه زمانی مشخصی برای این عرضه اعلام نکرد.

رئیس‌جمهوری آمریکا همچنین گفت که افزایش عرضه سوخت روسیه و کنترل کامل آمریکا بر تنگه هرمز، موجب کاهش سریع قیمت گازوئیل در آمریکا و بازارهای جهانی خواهد شد. او در ادامه کاهش هزینه سوخت برای کشاورزان، دامداران و رانندگان کامیون را از اولویت‌های دولت خود عنوان کرد.

بلافاصله پس از گزارش ترامپ، روسیه ادعای او را تأیید کرد و کاخ کرملین در بیانیه‌ای توضیح داد: «در جریان بررسی وضعیت بازار جهانی انرژی، طرف روسی آمادگی خود را برای عرضه نفت خام و فراورده‌های نفتی به بازار آمریکا و بازارهای جهانی تأیید کرد». بر اساس این بیانیه، این اقدام تأثیر مثبتی بر کل اقتصاد جهانی خواهد گذاشت.

هم‌زمان با این اتفاقات، وزارت خزانه‌داری آمریکا از صدور مجوز عمومی موقت برای تسهیل عرضه گازوئیل روسیه به بازار جهانی خبر داد. این مجوز معاملات مرتبط با فروش، تحویل، تخلیه محموله و واردات گازوئیل روسیه را تا هفتم آوریل ۲۰۲۷، برابر با ۱۸ فروردین ۱۴۰۶ مجاز می‌کند.

این تصمیم در شرایطی اتخاذ شده است که روسیه از صادرکنندگان عمده گازوئیل به شمار می‌رود، اما حملات پهپادی اوکراین به پالایشگاه‌های این کشور، روند تولید و صادرات را تحت تأثیر قرار داده است. مسکو در هشتم جولای صادرات گازوئیل را با هدف حفظ عرضه داخلی ممنوع کرد و کرملین روز چهارشنبه از تمدید این محدودیت تا پایان اکتبر خبر داد.

بلافاصله پس از این اقدام، اوکراین اعلام کرد تحت شرایطی حاضر است حمله به پالایشگاه‌های روسیه را متوقف کند. موضوعی که از سوی برخی تحلیلگران به فشار آمریکا بر ناتو و اوکراین تلقی شد تا در ازای این امتیاز به روسیه، بازار انرژی را اندکی متعادل کند. با این حال، زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین، نتوانست خشم خود را از این خبر مخفی کند و در کانال تلگرامی خود نوشت: «اجازه‌دادن به روسیه برای فروش فراورده‌های نفتی، سرمایه‌گذاری در جنگ (علیه اوکراین) است؛ جنگی که باید به آن پایان داد، نه اینکه طولانی‌ترش کرد». زلنسکی افزود که مسکو در پاسخ، «ترور و اقدامات رذیلانه» بیشتری انجام خواهد داد. او در گفت‌وگو با آکسیوس مواضع تندتری در پیش گرفت و گفت این توافق «ناعادلانه و غیرصادقانه» بوده است.

چشم‌انداز قیمت سوخت

با تمام این اوصاف، وضعیت بازار انرژی جهان آن‌گونه نیست که روسیه و آمریکا با یک توافق کوتاه‌مدت بتوانند قیمت گازوئیل و سوخت را به راحتی تا انتخابات میان‌دوره‌ای آمریکا مهار کنند.

بر اساس داده‌های اداره اطلاعات انرژی آمریکا، مصرف گازوئیل و دیگر سوخت‌های تقطیری در آمریکا در حال حاضر به‌طور متوسط حدود سه‌میلیون و ۷۷۰ هزار بشکه در روز است. این میزان معادل تقریبا ۵۰۰ هزار تن است. بنابراین ۳۰۰ هزار تن گازوئیل، از نظر محاسباتی، تنها برای تأمین مصرف کمی بیش از ۱۴ ساعت آمریکا کفایت خواهد کرد. جیم میچل از شرکت مشاوره وود مکنزی نیز به خبرگزاری رویترز گفته است که این توافق قطعا راه‌حل مشکل نیست، بلکه صرفا منبع دیگری برای کمک به تأمین نیازهای بازاری است که به شدت تحت فشار قرار دارد. با این حال، پس از اعلام توافق، قیمت معاملات آتی سوخت گازوئیل در آمریکا بیش از پنج درصد کاهش یافت و به ۱.۲۳ دلار برای هر لیتر رسید؛ موضوعی که از نظر کارشناسان رفتار هیجانی بازار تلقی می‌شود.

در همین زمینه، حمید حسینی، کارشناس انرژی، به «شرق» می‌گوید: بازار نفت به دلیل چشم‌انداز مبهم جنگ در خلیج فارس، در شرایط نااطمینانی به سر می‌برد و بنابراین بسیاری از کشورها نظیر چین ذخایر احتیاطی نفت خود را روانه پالایشگاه‌ها نمی‌کنند. بنابراین تولید فراورده‌های نفتی مثل بنزین و گازوئیل به شدت تحت تأثیر جنگ بوده و عرضه در بازار جهان کاهش یافته است. به همین دلیل، قیمت فراورده‌های نفتی در مقاطعی بیش از قیمت نفت رشد کرده است.

این کارشناس با اشاره به رفتار دوگانه روسیه در قبال جنگ ایران ادامه می‌دهد: در شرایطی که روسیه مدعی میانجیگری بین ایران و آمریکا می‌شود، از آن سو با اقداماتی این‌چنین، سوخت بر آتش جنگ می‌ریزد. اما در هر شرایط، این‌گونه اقدامات رفتار تبلیغاتی آمریکا به نظر می‌رسد و تأثیر چندانی بر قیمت گازوئیل در کوتاه‌مدت و تا انتخابات میان‌دوره‌ای آمریکا نخواهد گذاشت.

ریموند ویل
RAYMOND WEIL
GENEVE

SARMAN Co.
شرکت سرمان
۰۲۱ ۲۲ ۶۱ ۳۷ ۵۲

raymond-weil.com
freelancer cushion